

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

2. september 2021 *

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – urimelige kontraktvilkår – direktiv 93/13/EØF – artikel 1, stk. 2 – artikel 6, stk. 1 – lån optaget i udenlandsk valuta – forskel mellem den vekselkurs, der finder anvendelse ved frigivelse af de lånte midler, og den vekselkurs, der finder anvendelse ved tilbagebetaling af midlerne – en medlemsstats lovgivning, som erstatter et urimeligt vilkår med en national bestemmelse – den nationale rets mulighed for at annullere hele den aftale, som indeholder det urimelige vilkår – eventuel hensyntagen til den beskyttelse, som lovgivningen giver, og til forbrugerens vilje med hensyn til anvendelsen af lovgivningen«

I sag C-932/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Győri Ítéltábla (regional appeldomstol i Győr, Ungarn) ved afgørelse af 10. december 2019, indgået til Domstolen den 20. december 2019, i sagen

JZ

mod

OTP Jelzálogbank Zrt.,

OTP Bank Nyrt.,

OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt.,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne C. Toader og N. Jääskinen (refererende dommer),

generaladvokat: J. Kokott,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

* Processprog: ungarsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- JZ ved ügyvéd L. Marcingós,
- OTP Jelzálogbank Zrt., OTP Bank Nyrt. og OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt. ved ügyvéd A. Lendvai,
- den ungarske regering ved M.Z. Fehér og K. Szijjártó, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved L. Havas og N. Ruiz García, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side JZ og på den anden side OTP Jelzálogbank Zrt., OTP Bank Nyrt. og OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt. (herefter samlet »OTP Jelzálogbank m.fl.«) vedrørende en anmodning om annullation af låneaftaler baseret på, at visse af vilkårene i aftalerne er urimelige.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 13. betragtning til direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»[D]et antages, at de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, som direkte eller indirekte fastsætter vilkårene for forbrugeraftaler, ikke indeholder urimelige kontraktvilkår; det forekommer derfor ikke nødvendigt at lade kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, være underlagt bestemmelserne i dette direktiv; udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser«[, der fremgår af artikel 1, stk. 2,] omfatter ligeledes de regler, som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning.«
- 4 Direktivets artikel 1, stk. 2, fastsætter:

»Kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser eller principper i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, bl.a. på transportområdet, er ikke underlagt dette direktivs bestemmelser.«

5 Det nævnte direktivs artikel 3 har følgende ordlyd:

»1. Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

2. Et kontraktvilkår anses altid for ikke at have været genstand for individuel forhandling, når det er udarbejdet på forhånd, og forbrugeren derved ikke har haft nogen indflydelse på indholdet, navnlig i forbindelse med en standardkontrakt.

[...]«

6 Samme direktivs artikel 4, stk. 2, bestemmer:

»Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

7 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 fastsætter:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

Ungarsk ret

8 I henhold til § 1, stk. 1, i Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (lov nr. XXXVIII af 2014 om regulering af visse spørgsmål i tilknytning til afgørelsen truffet af Kúria (øverste domstol, Ungarn) med henblik på ensretning af lovgivningen vedrørende låneaftaler indgået mellem finansieringsinstitutter og forbrugerne, herefter »lov DH 1«) bestemmer følgende:

»Denne lov finder anvendelse på låneaftaler indgået med forbrugere i perioden fra den 1. maj 2004 og indtil datoen for denne lovs ikrafttræden. Ved anvendelsen af denne lov anses låneaftale indgået med en forbruger for enhver låneaftale eller leasingaftale baseret på en udenlandsk valuta (knyttet til eller optaget i udenlandsk valuta og tilbagebetalt i ungarske forint) eller ungarske forint, der er indgået mellem et finansieringsinstitut og en forbruger, hvis aftalen omfatter generelle kontraktvilkår eller et kontraktvilkår, der ikke er blevet individuelt forhandlet som omhandlet i § 3, stk. 1, eller § 4, stk. 1.«

9 Denne lovs § 3, stk. 1 og 2, har følgende ordlyd:

»1. Et vilkår i en låneaftale indgået med en forbruger, hvorefter finansieringsinstituttet beslutter, at det er køberkursen, der finder anvendelse ved frigivelse af midler beregnet til erhvervelse af den ejendom, der er genstand for låneaftalen eller leasingaftalen, er – medmindre der er tale om et individuelt forhandlet aftalevilkår – ugyldigt, når det er sælgerkursen eller enhver anden vekselkurs, som er forskellig fra den kurs, der er fastsat ved frigivelsen af midlerne, der finder anvendelse ved tilbagebetalingen.

2. Det vilkår, der i henhold til stk. 1 er ugyldigt, erstattes – uden at dette berører bestemmelserne i stk. 3 – med en bestemmelse om anvendelse af den officielle vekselkurs fastsat af Ungarns nationalbank for den pågældende valuta både i forbindelse med frigivelsen af midlerne og ved tilbagebetaling (herunder betaling af månedlige ydelser og omkostninger og provisioner fastsat i fremmed valuta).«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 10 Sagsøgeren i hovedsagen er forbruger med bopæl i Ungarn. De sagsøgte i hovedsagen er tre pengeinstitutter, hvis hjemsted ligeledes er i Ungarn.
- 11 Den 16. maj 2007 indgik sagsøgeren i hovedsagen en aftale med OTP Bank om et personligt lån. Den 4. juni 2007 indgik sagsøgeren i hovedsagen en aftale med OTP Jelzálogbank og OTP Bank om et lån med pant i fast ejendom til køb af en bolig. Den 4. september 2008 indgik sagsøgeren i hovedsagen en aftale med OTP Bank om et lån til refinansiering af gælden. De lån, som blev givet ved disse tre aftaler, blev alle optaget i udenlandsk valuta.
- 12 Efterfølgende blev de to første aftaler opsagt af OTP Bank og OTP Jelzálogbank, som overdrog deres fordringer til OTP Faktoring Követeléskezelő. Den tredje aftale ophørte derimod, efter at sagsøgeren i hovedsagen havde opfyldt den.
- 13 I forbindelse med det søgsmål, som sagsøgeren i hovedsagen anlagde ved Veszprémi Törvényszék (retten i første instans i Veszprém, Ungarn), gjorde han gældende, at de tre ovennævnte låneaftaler var ugyldige, idet han navnlig gjorde gældende, at de vilkår i aftalerne, hvorefter den vekselkurs, der fandt anvendelse ved frigivelse af de lånte midler, var forskellig fra den vekselkurs, der fandt anvendelse ved tilbagebetalingen af disse, var urimelige. Ved afgørelse af 3. juli 2019 forkastede retten i første instans sagen som ugrundet.
- 14 Sagsøgeren i hovedsagen har iværksat appel til prøvelse af denne afgørelse ved den forelæggende ret, Győri Ítéltábla (regional appeldomstol i Győr, Ungarn), idet han bl.a. har gjort gældende, dels at konsekvenserne af den urimelige karakter af sådanne vilkår om en vekselkursforskel skulle fastlægges i henhold til dom af 3. oktober 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819), dels at de oplysninger, som långiverne havde givet ham vedrørende kursrisikoen, var utilstrækkelige.
- 15 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at den ungarske lovgiver i 2014 vedtog forskellige bestemmelser med henblik på at forebygge, at kontraktvilkår på urimelig vis fastsætter vekselkursen i låneaftaler indgået med forbrugere, som er optaget i udenlandsk valuta. I henhold til § 3, stk. 1, i lov DH 1 er et vilkår i en sådan aftale, som for så vidt angår frigivelsen af midlerne fastsætter, at købskursen for den pågældende valuta finder anvendelse, mens det for så vidt angår tilbagebetaling er salgskursen for denne valuta, der finder anvendelse, eller enhver anden vekselkurs af en anden type end den, der blev anvendt ved frigivelsen, således ugyldigt, medmindre det er blevet individuelt forhandlet. Endvidere fremgår det af § 3, stk. 2, at det vilkår om en vekselkursforskel, der således er erklæret ugyldigt, i henhold til denne lov erstattes med en bestemmelse om anvendelse af en enkelt vekselkurs, som Ungarns nationalbank fastsætter for den pågældende valuta.
- 16 Det fremgår endvidere af forelæggelsesafgørelsen, at forbrugere efter dom af 14. marts 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), og af 3. oktober 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819), i stigende grad nedlægger påstand om, at de ungarske retsinstanser skal annullere deres låneaftaler

i stedet for at erstatte det urimelige kontraktvilkår og i øvrigt opretholde aftalerne, idet de er af den opfattelse, at anvendelsen af de relevante bestemmelser i national ret ikke beskytter dem tilstrækkeligt. Imidlertid er flertallet af de retsinstanser, som har taget stilling til spørgsmålet, af den opfattelse, at de, for så vidt som den urimelige karakter af vilkår vedrørende kursrisikoen ikke kan fastslås, ikke har mulighed for at annullere en låneaftale alene med den begrundelse, at de vilkår, der i aftalen er fastsat om en vekselkursforskel, er ugyldige, og anvende de juridiske konsekvenser af vilkårenes ugyldighed på hele aftalen uden således at anvende bestemmelserne i § 3, stk. 1 og 2, i lov DH 1.

- 17 I en pressemeddelelse af 11. oktober 2019 anførte Kúria (øverste domstol) desuden, at dom af 3. oktober 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819), ikke gav ungarske forbrugere nogen ny klageadgang, eftersom betragtningerne i denne dom vedrørende passende afhjælpning af den urimelige karakter af vilkårene om vekselkursforskelle og kursrisikoen var knyttet til den omstændighed, at den polske lovgivning, der var omhandlet i den sag, der havde givet anledning til dommen, ikke indeholder deklaratoriske bestemmelser som dem, den ungarske lovgiver har indført, og som blev anvendt i dom af 30. april 2014, Kásler og Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282).
- 18 Den forelæggende ret er derfor i tvivl om, hvorvidt bestemmelserne i § 3, stk. 1 og 2, i lov DH er uforenelige med artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, for så vidt som disse bestemmelser i national ret finder anvendelse, selv om den skadelidte forbruger ikke har ønsket dette, og om den retsinstans, for hvilken sagen er indbragt, i bekræftende fald skal undlade at anvende disse bestemmelser.
- 19 Under disse omstændigheder har Győri Ítéltábla (den regionale appeldomstol i Győr) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er artikel 6, stk. 1, [i direktiv 93/13/EØF] til hinder for en national bestemmelse, som fastsætter, at et vilkår i en låneaftale indgået med en forbruger, hvorefter finansieringsinstituttet beslutter, at det er køberkursen, der finder anvendelse ved frigivelse af midler beregnet til erhvervelse af den ejendom, der er genstand for låneaftalen eller leasingaftalen, er ugyldigt – medmindre der er tale om et individuelt forhandlet aftalevilkår – når det er sælgerkursen eller enhver anden vekselkurs, som er forskellig fra den kurs, der er fastsat ved frigivelsen af midlerne, der finder anvendelse ved tilbagebetaling og erstatter ugyldige vilkår med en bestemmelse om anvendelse af den officielle vekselkurs fastsat af Ungarns nationalbank for den pågældende valuta både i forbindelse med frigivelsen af midlerne og ved tilbagebetaling, uden at tage højde for, om den nævnte bestemmelse under hensyn til alle kontraktens vilkår faktisk beskytter forbrugeren mod negative følger, og uden at give forbrugeren mulighed for at tilkendegive sin vilje om, hvorvidt denne ønsker at gøre brug af beskyttelsen i henhold til den nævnte lovbestemmelse?«

Retsforhandlingerne for Domstolen

- 20 Den forelæggende ret har anmodet Domstolen om at undergive den foreliggende sag en fremskyndet procedure i henhold til artikel 105, stk. 1, i Domstolens procesreglement. Til støtte for sin anmodning har den forelæggende ret gjort gældende, at tusinder af lignende tvister i øjeblikket verserer i Ungarn, og at et hurtigt svar på det spørgsmål, der er forelagt Domstolen, i høj grad vil bidrage til retssikkerheden og til en effektiv retsanvendelse.

- 21 Det følger af procesreglementets artikel 105, stk. 1, at Domstolens præsident efter anmodning fra den forelæggende ret eller i undtagelsestilfælde af egen drift, efter at have hørt den refererende dommer og generaladvokaten, kan beslutte at undergive en sag en fremskyndet procedure, der fraviger bestemmelserne i dette reglement, når sagens karakter kræver, at den behandles hurtigt.
- 22 Den 6. februar 2020 besluttede Domstolens præsident, efter at have hørt den refererende dommer og generaladvokaten, at afslå anmodningen om en fremskyndet procedure.
- 23 Det fremgår således af Domstolens faste praksis, at det store antal personer eller retlige situationer, der potentielt berøres af den afgørelse, som en forelæggende ret skal træffe efter at have forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål, ikke i sig selv kan udgøre en ekstraordinær omstændighed, der kan begrunde anvendelsen af en fremskyndet procedure. Det samme gælder for det store antal sager, som kan udsættes, indtil Domstolen har truffet afgørelse om den præjudicielle forelæggelse (jf. i denne retning dom af 8.12.2020, Staatsanwaltschaft Wien (Forfalskede overførselsordrer), C-584/19, EU:C:2020:1002, præmis 36, og af 25.2.2021, Gmina Wrocław (Konvertering af brugsret over en fast ejendom), C-604/19, EU:C:2021:132, præmis 47).
- 24 Henset til de oplysninger, som den forelæggende ret har givet herom, skal det endvidere præciseres, at en forskel i fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ved de nationale retter ikke i sig selv er tilstrækkelig til at begrunde, at den præjudicielle forelæggelse undergives en fremskyndet procedure. Vigtigheden af at sikre en ensartet anvendelse i Den Europæiske Union af alle bestemmelser, der udgør en del af dens retsorden, er nemlig uløseligt forbundet med enhver anmodning i henhold til artikel 267 TEUF (jf. i denne retning dom af 14.1.2021, The International Protection Appeals Tribunal m.fl., C-322/19 og C-385/19, EU:C:2021:11, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).

Det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 25 OTP Jelzálogbank m.fl. har i deres skriftlige indlæg i det væsentlige gjort gældende, at det præjudicielle spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, da det ikke har nogen forbindelse med tvisten i hovedsagen og er af hypotetisk karakter, idet de vilkår om vekselkursforskelle, der er genstand for tvisten i hovedsagen, er udelukket fra anvendelsesområdet for direktiv 93/13 i medfør af direktivets artikel 1, stk. 2, og idet vilkårene ikke eksisterer, eftersom de er blevet ophævet med tilbagevirkende kraft i henhold til § 3, stk. 1, i lov DH 1, og den berørte forbrugers vilje har ingen betydning i denne henseende.
- 26 Hertil bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retlige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen, hvilke spørgsmål er omfattet af en formodning for at være relevante. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen eller gyldigheden af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse medmindre det fremgår, at den ønskede fortolkning savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt

besvarelse af disse spørgsmål (jf. i denne retning dom af 4.6.2020, Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, præmis 21 og 22, og af 22.4.2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, præmis 38).

- 27 Hvad angår hovedsagen fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at hver af de i hovedsagen omhandlede låneaftaler blev optaget i udenlandsk valuta og bl.a. indeholdt et vilkår om, at de midler, som blev frigivet til den berørte forbruger, skulle konverteres til ungarske forint på grundlag af den købskurs for denne valuta, som det långivende finansieringsinstitut anvendte, mens beregningen af de månedlige afdrag på lånene skulle foretages på grundlag af den salgskurs for den nævnte valuta, som finansieringsinstituttet anvendte. Det fremgår i øvrigt af forelæggelsesafgørelsen, at § 3 i lov DH 1 bestemmer, at sådanne vilkår om vekselkursforskelle erklæres ugyldige, undtagen når de er blevet forhandlet individuelt, og erstattes af en bestemmelse, der foreskriver anvendelse af en enkelt, officiel vekselkurs, som fastsættes af Ungarns nationalbank.
- 28 Artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 udelukker ganske vist kontraktvilkår, som afspejler »love eller bindende administrative bestemmelser«, fra direktivets anvendelsesområde, og dette udtryk omfatter i lyset af 13. betragtning til direktivet både nationale bestemmelser, som gælder mellem de kontraherende parter, uanset deres valg, og bestemmelser af deklaratisk karakter, dvs. bestemmelser, der uden videre finder anvendelse i mangel af en anden ordning mellem parterne herom (jf. i denne retning dom af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 29-32, og kendelse af 14.4.2021, Credit Europe Ipotecar IFN og Credit Europe Bank, C-364/19, EU:C:2021:306, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Endvidere har Domstolen allerede fastslået, at den nævnte artikel 1, stk. 2, skal fortolkes således, at anvendelsesområdet for direktiv 93/13 ikke omfatter vilkår, som afspejler bindende nationale lovbestemmelser, der er blevet indsat efter indgåelsen af en låneaftale indgået med en forbruger, og som tilsigter at afhjælpe et ugyldigt vilkår deri, idet den pålægger en vekselkurs, der er fastsat af nationalbanken og den pågældende medlemsstat, således som dette er fastsat i den ungarske lovgivning og nærmere bestemt i bestemmelserne i § 3, stk. 1 og 2, i lov DH 1 (jf. i denne retning dom af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 62-64 og 70, og af 14.3.2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, præmis 37).
- 30 Således som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, omhandler det præjudicielle spørgsmål imidlertid ikke som sådan de kontraktvilkår, der af den relevante ungarske lovgivning efterfølgende er blevet indsat i låneaftalerne, men denne lovgivnings indvirkninger på de beskyttelsesgarantier, der følger af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, i forhold til det vilkår vedrørende vekselkursforskelle, der oprindeligt var medtaget i de omhandlede låneaftaler. I en faktisk og retligt lignende sammenhæng i den sag, som gav anledning til dom af 14. marts 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), anlagde Domstolen en fortolkning af den nævnte artikel. Derfor falder genstanden for tvisten i hovedsagen tilsyneladende ikke uden for dette direktivs anvendelsesområde, således som dette er afgrænset i direktivets artikel 1, stk. 2.
- 31 Med det forelagte spørgsmål ønskes det nærmere bestemt i det væsentlige oplyst, om den ungarske retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 16, hvorefter kontraktforholdet i sin helhed ikke kan bringes til ophør alene med den begrundelse, at vilkårene om vekselkursforskelle er ugyldige, er forenelig med den forbrugerbeskyttelsesordning, der er indført ved direktiv 93/13, for så vidt som en erstatning af sådanne vilkår med en lovbestemmelse sker objektivt og automatisk, uden at de nationale retsinstanser kan tage hensyn til samtlige omstændigheder i den foreliggende sag, navnlig forbrugerens vilje.

- 32 Eftersom en besvarelse af dette spørgsmål vil kunne sætte den forelæggende ret i stand til at afgøre den tvist, der er indbragt for den, kan den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse derfor antages til realitetsbehandling.

Realiteten

- 33 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en national lovgivning, som med hensyn til låneaftaler indgået med en forbruger erklærer et urimeligt vilkår om vekselkursforskelle ugyldigt og forpligter den kompetente nationale retsinstans til at erstatte vilkåret med en national bestemmelse om anvendelse af den officielle vekselkurs, uden at den nationale retsinstans kan give den berørte forbruger medhold i dennes påstand om annullation af låneaftalen i sin helhed, selv om den pågældende retsinstans vurderer, at opretholdelsen af aftalen vil være i strid med forbrugerens interesser, bl.a. med hensyn til den kursrisiko, som forbrugeren fortsat bærer i kraft af et andet vilkår i aftalen.
- 34 Hvad angår den sammenhæng, hvori spørgsmålet indgår, fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, og af de af Domstolens domme, som vedrører den ungarske lovgivning på området (jf. i denne retning dom af 3.12.2015, Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, præmis 43 og 44, og af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 26 og 27), at Kúria (øverste domstol) efter dom af 30. april 2014, Kásler og Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), traf afgørelse nr. 2/2014 PJE (*Magyar Közlöny* 2014/91, s. 10975), der blev afsagt med henblik på at ensarte retspraksis på det civile område, og som vedrører låneaftaler indgået mellem erhvervsdrivende og forbrugere. Ifølge denne afgørelse skal vilkår om vekselkursforskelle i låneaftaler, som er optaget i udenlandsk valuta, for så vidt som de indfører en asymmetri mellem købskursen for denne valuta, som finder anvendelse ved frigivelsen af midler, og salgskursen, som finder anvendelse med henblik på beregningen af de månedlige ydelser, anses for at være urimelige, bl.a. i tilfælde, hvor banken modtager et vederlag fra forbrugeren, der svarer til forskellen mellem de nævnte valutakurser, uden at den som modydelse leverer forbrugeren en tjenesteydelse. Hvad derimod angår vilkår om kursrisikoen, som bevirker, at risikoen for en stigning i værdien af den nævnte valuta udelukkende påhviler forbrugeren mod en mere fordelagtig rentesats end den, der tilbydes for et lån optaget i den nationale valuta, er det i den nævnte afgørelse anført, at disse vilkår ikke kan kontrolleres for så vidt angår deres urimelige karakter, eftersom de i princippet vedrører aftalens hovedgenstand som omhandlet i den nationale lovgivning, hvis formål er at gennemføre artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13.
- 35 Det er i denne forbindelse, at lov DH 1 blev vedtaget (jf. i denne retning dom af 14.3.2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, præmis 36), hvis virkninger anfægtes af sagsøgeren i hovedsagen. Nærmere bestemt har sagsøgeren i hovedsagen nedlagt påstand om, at den forelæggende ret i det foreliggende tilfælde skal undlade at anvende denne lovs § 3, stk. 1 og 2, idet han er af den opfattelse, at det er mere i overensstemmelse med hans egne interesser, at hver af de i hovedsagen omhandlede aftaler ikke blot ændres, men annulleres i sin helhed med den begrundelse, at hver af dem indeholder et vilkår om en vekselkursforskel, der er erklæret urimeligt og ugyldigt.
- 36 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt denne påstand kan tages til følge, henset til den fremherskende retspraksis i Ungarn, hvorefter lov DH 1 anvendes strengt, idet den begrænser sig til med tilbagevirkende kraft at erstatte ethvert vilkår om vekselkursforskelle, der i henhold til

denne lovs § 3, stk. 1, er ugyldigt, med en bestemmelse i national ret, nemlig bestemmelsen i nævnte lovs § 3, stk. 2, der foreskriver anvendelse af den officielle vekselkurs, der er fastsat af Ungarns nationalbank, uden at annullere den omhandlede aftale i sin helhed.

- 37 Den forelæggende ret ønsker for det første oplyst, om artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 er til hinder for en national bestemmelse, der ligesom § 3 i lov DH 1 forhindrer den retsinstant, for hvilken sagen er indbragt, i at give en forbruger medhold i dennes påstand om annulation af en låneaftale som følge af, at et vilkår om en vekselkursforskel er urimeligt, selv om retsinstanten vurderer, at opretholdelsen af aftalen vil være i strid med forbrugers interesser, bl.a. med hensyn til den kursrisiko, som forbrugeren fortsat bærer i kraft af et andet vilkår i aftalen.
- 38 I den sag, der gav anledning til dom af 14. marts 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), hvis faktiske og retlige omstændigheder svarer til dem i den foreliggende sag, har Domstolen allerede haft lejlighed til at besvare et lignende spørgsmål.
- 39 Domstolen fastslog først, i den nævnte doms præmis 36 og 37, at de vilkår, der erstatter urimelige vilkår om vekselkursforskelle, og som med tilbagevirkende kraft bliver en integrerende del af låneaftalerne i henhold til den ungarske lovgivning, som er omhandlet i den nævnte sag, navnlig § 3 i lov DH 1, idet sådanne vilkår afspejler bindende lovbestemmelser, ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13, eftersom dette direktiv i medfør af artikel 1, stk. 2, heri ikke finder anvendelse på de betingelser, som indgår i en kontrakt mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som er fastlagt ved en national ordning.
- 40 Med hensyn til det vilkår om vekselkursforskelle, der oprindeligt var indeholdt i låneaftalerne, og den nævnte lovgivnings indvirkning på de beskyttelsesgarantier, der følger af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 i forhold til dette vilkår, fastslog Domstolen dernæst i det væsentlige, i den nævnte doms præmis 38 og 40, at for så vidt som den ungarske lovgiver ved at foreskrive, at vilkår om vekselkursforskelle skal erstattes, og ved at sikre, at de pågældende aftaler forbliver gyldige, har afhjulpet alle de problemer, der opstår i praksis vedrørende disse aftaler med vilkår om vekselkursforskelle, svarer en sådan fremgangsmåde til det formål, der forfølges af EU-lovgiver i forbindelse med direktiv 93/13, og navnlig dette direktivs artikel 6, stk. 1, nemlig et formål, der består i at genskabe balancen mellem parterne, mens gyldigheden af aftalen i sin helhed i princippet bevares, og ikke i at annullere alle aftaler, der indeholder urimelige vilkår.
- 41 Domstolen har præciseret, at den nationale lovgiver skal respektere de krav, som stilles i artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, og at den omstændighed, at et kontraktvilkår i henhold til en lovgivning er blevet erklæret urimeligt og ugyldigt og dernæst bliver erstattet med et nyt vilkår, således ikke kan have til virkning, at den beskyttelse, som forbrugerne er sikret ved dette direktiv, således som nævnt i denne doms præmis 39, forringes (jf. i denne retning dom af 14.3.2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, præmis 41-43, og af 29.4.2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, præmis 77-79).
- 42 Med hensyn til de grænser, som medlemsstaterne kan sætte for retsinstanternes beføjelse til at annullere en aftale i sin helhed som følge af et urimeligt kontraktvilkår, fastslog Domstolen endelig, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 ikke er til hinder for en national lovgivning, der forhindrer den retsinstant, som sagen indbringes for, i at give medhold i en påstand om annulation af en aftale om lån, der er baseret på den urimelige karakter af et kontraktvilkår vedrørende vekselkursforskelle, forudsat at konstateringen af den urimelige karakter af et sådant vilkår gør det muligt at genoprette den retlige og faktiske situation, som forbrugeren ville have befundet sig i, såfremt det urimelige vilkår ikke havde eksisteret, herunder retten til restitution af

de beløb, som den erhvervsdrivende har erhvervet uberettiget på grundlag af det urimelige vilkår til skade for forbrugeren, hvilket det tilkommer den retsinstans, som sagen indbringes for, at efterprøve (jf. i denne retning dom af 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo m.fl., C-154/15, C-307/15 og C-308/15, EU:C:2016:980, præmis 61-66, af 14.3.2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, præmis 44, 45 og 56, og af 29.4.2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, præmis 51 og 52).

- 43 Alle disse betragtninger kan overføres fuldt ud på en tvist som den i hovedsagen omhandlede, og de er relevante med henblik på at besvare det spørgsmål, der er forelagt i den foreliggende sag.
- 44 For så vidt som det anlagte søgsmål er baseret på det vilkår om vekselkursforskelle, der oprindeligt var medtaget i låneaftalerne indgået med OTP Jelzálogbank m.fl., tilkommer det således den forelæggende ret i henhold til den praksis fra Domstolen, som er nævnt i denne doms præmis 41 og 42, at efterprøve, om den gældende nationale lovgivning, hvorved vilkår af denne art erklæres for ugyldige og erstattes, gør det muligt at genoprette den retlige og faktiske situation, som sagsøgeren i hovedsagen ville have befundet sig i, såfremt et sådant urimeligt vilkår ikke havde eksisteret, bl.a. ved at give denne forbruger ret til tilbagebetaling af de beløb, som de erhvervsdrivende har modtaget uberettiget (jf. i denne retning dom af 29.4.2021, Sziber, C-483/20, EU:C:2021:341, præmis 52).
- 45 Det skal endvidere bemærkes, at denne retslige prøvelse af vilkåret om vekselkursforskelle ikke har betydning for den prøvelse, der i henhold til direktiv 93/13 kan foretages i forhold til de øvrige vilkår i de i hovedsagen omhandlede aftaler, såsom dem, der vedrører kursrisikoen, idet der imidlertid tages hensyn til de udelukkelsesfaktorer, der gælder med hensyn til vurderingen af, om kontraktvilkår er urimelige, og som er fastsat i dette direktivs artikel 4, stk. 2.
- 46 For det andet har den forelæggende ret anmodet Domstolen om at oplyse, om det er muligt eller endog nødvendigt for enhver retsinstans, for hvilken en sag er indbragt, at imødekomme den berørte forbrugers påstand om, at den omhandlede låneaftale skal annulleres i sin helhed, snarere end blot at annullere vilkåret om vekselkursforskelle og erstatte det med en national bestemmelse, således som det er fastsat i den nationale lovgivning, der finder anvendelse i hovedsagen.
- 47 I denne forbindelse fremgår det af Domstolens praksis, at forbrugers ret til effektiv beskyttelse omfatter vedkommendes mulighed for at give afkald på at gøre de rettigheder gældende, som følger af den ordning for beskyttelse mod erhvervsdrivendes anvendelse af urimelige kontraktvilkår, der er indført ved direktiv 93/13 til fordel for forbrugere. Det tilkommer således den nationale retsinstans i givet fald at tage hensyn til den af forbrugeren udtrykte vilje, når denne, der er bekendt med, at et urimeligt vilkår ikke er bindende, ikke desto mindre anfører, at vedkommende ikke ønsker vilkåret tilsidesat, og således giver et frit og informeret samtykke til vilkåret (jf. i denne retning dom af 3.10.2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, præmis 53 og 54, og af 29.4.2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, præmis 46 og 47, samt kendelse af 1.6.2021, Banco Santander, C-268/19, ikke trykt i Sml., EU:C:2021:423, præmis 30 og 31).
- 48 Endvidere har Domstolen fastslået, at for så vidt som den pågældende ordning for beskyttelse mod urimelige kontraktvilkår ikke finder anvendelse, såfremt forbrugeren modsætter sig dette, er denne på samme måde så meget desto mere berettiget til i henhold til samme ordning at modsætte sig beskyttelse mod de negative følger, som annullation af aftalen i sin helhed indebærer, såfremt vedkommende ikke ønsker at påberåbe sig denne beskyttelse under de omstændigheder, der er omhandlet i dom af 30. april 2014, Kásler et Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), dvs. i situationer, hvor konstateringen af, at det urimelige vilkår er ugyldigt, ville

forpligte retsinstansen til at annullere aftalen i sin helhed, hvilket ville have særligt skadelige virkninger for forbrugeren og dermed straffe denne (jf. i denne retning dom af 3.10.2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, præmis 46-48, 55 og 56).

- 49 Hvad angår de kriterier, der gør det muligt at vurdere, om en aftale kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår og de grænser, der er fastsat i EU-retten, og som medlemsstaterne skal overholde i denne henseende, har Domstolen imidlertid præciseret, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 ikke kan fortolkes således, at den retsinstans, for hvilken sagen er indbragt, i forbindelse med denne vurdering udelukkende kan støtte sig på den omstændighed, at annulation af den omhandlede aftale i sin helhed eventuelt er fordelagtig for forbrugeren. Det er i princippet i henhold til kriterier, som er fastsat i national ret, at muligheden for i et konkret tilfælde at opretholde en aftale, hvori visse vilkår er erklæret ugyldige, skal undersøges, og i overensstemmelse med den objektive tilgang, som Domstolen har fastlagt, kan situationen for en af aftalparterne ikke i national ret anses for det afgørende kriterium, der afgør aftalens videre skæbne (jf. i denne retning dom af 15.3.2012, Pereničová og Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, præmis 32 og 33, af 3.10.2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, præmis 40 og 41, og af 29.4.2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, præmis 56, 83 og 90).
- 50 Den vilje, som den berørte forbruger har udtrykt, kan således ikke have forrang for den bedømmelse, som den retsinstans, for hvilken sagen er indbragt, har eksklusiv kompetence til, og som indebærer en vurdering af, om den gennemførelse af foranstaltninger, der er fastsat i den pågældende nationale lovgivning, gør det muligt at genoprette den retlige og faktiske situation, som forbrugeren ville have befundet sig i, hvis det urimelige vilkår ikke forelå.
- 51 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for en national lovgivning, som med hensyn til låneaftaler indgået med en forbruger erklærer et urimeligt vilkår om vekselkursforskelle ugyldigt og forpligter den kompetente nationale retsinstans til at erstatte vilkåret med en national bestemmelse om anvendelse af den officielle vekselkurs, uden at den nationale retsinstans kan give den berørte forbruger medhold i dennes påstand om annulation af låneaftalen i sin helhed, selv om retsinstansen vurderer, at opretholdelsen af aftalen vil være i strid med forbrugerenes interesser, bl.a. med hensyn til den kursrisiko, som forbrugeren fortsat bærer i kraft af et andet vilkår i aftalen, for så vidt som den nævnte retsinstans derimod i forbindelse med udøvelsen af sin eksklusive kompetence til at bedømme, og uden at den af forbrugeren udtrykte vilje kan have forrang for denne, er i stand til at konstatere, at den gennemførelse af foranstaltninger, der er fastsat i den nationale lovgivning, gør det muligt at genoprette den retlige og faktiske situation, som den nævnte forbruger ville have befundet sig i, hvis det urimelige vilkår ikke forelå.

Sagsomkostninger

- 52 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for en national lovgivning, som med hensyn til låneaftaler indgået med en forbruger erklærer et urimeligt vilkår om vekselkursforskelle ugyldigt og forpligter den kompetente nationale retsinstans til at erstatte vilkåret med en national bestemmelse om anvendelse af den officielle vekselkurs, uden at den nationale retsinstans kan give den berørte forbruger medhold i dennes påstand om annullation af låneaftalen i sin helhed, selv om retsinstansen vurderer, at opretholdelsen af aftalen vil være i strid med forbrugerens interesser, bl.a. med hensyn til den kursrisiko, som forbrugeren fortsat bærer i kraft af et andet vilkår i aftalen, for så vidt som den nævnte retsinstans derimod i forbindelse med udøvelsen af sin eksklusive kompetence til at bedømme, og uden at den af forbrugeren udtrykte vilje kan have forrang for denne, er i stand til at konstatere, at den gennemførelse af foranstaltninger, der er fastsat i den nationale lovgivning, gør det muligt at genoprette den retlige og faktiske situation, som den nævnte forbruger ville have befundet sig i, hvis det urimelige vilkår ikke forelå.

Underskrifter